Przystanek historia

https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/okupacja-niemiecka/74408,Albert-Forster-gdanski-namiestnik-Adolfa-Hitlera.html

Fot. z zasobu IPN

ARTYKUŁ

Albert Forster – gdański namiestnik Adolfa Hitlera

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: WOJCIECH WICHERT 20.09.2020

Albert Forster, gauleiter gdańskiego NSDAP i namiestnik Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie, był jednym z najbardziej zaufanych ludzi Hitlera. Ponosił odpowiedzialność m.in. za utworzenie obozu koncentracyjnego w

Stutthofie i szereg masowych egzekucji przeprowadzonych w lasach piaśnickich.

Wczesne członkostwo w partii stanowiło fundament pod błyskawiczną nazistowską karierę i wpłynęło w dużym stopniu na postawę Forstera, który wkrótce zwrócił uwagę gauleitera Norymbergi Juliusa Streichera, wydawcy zjadliwie antysemickiej gazety „Der Stürmer”.

Młodość i początki kariery politycznej

Albert Maria Forster urodził się 26 lipca 1902 r. w Fürth we Frankonii i był najmłodszym wśród sześciorga rodzeństwa. Jego ojciec był pracownikiem więziennej administracji. Gimnazjum humanistyczne ukończył w 1920 r. z tzw. małą maturą i rozpoczął naukę w zawodzie urzędnika bankowego, niebawem został jednak zwolniony z powodu działalności politycznej. W wieku 21 lat przyłączył się do ruchu narodowosocjalistycznego i został członkiem lokalnej grupy oddziałów szturmowych (SA) w Fürth. W kwietniu 1925 r. wstąpił oficjalnie do NSDAP oraz uczestniczył w tworzeniu SS w tym mieście. Wczesne członkostwo w partii stanowiło fundament pod błyskawiczną nazistowską karierę i wpłynęło w dużym stopniu na postawę Forstera, który wkrótce zwrócił uwagę gauleitera Norymbergi

Juliusa Streichera, wydawcy zjadliwie antysemickiej gazety „Der Stürmer”. To właśnie on zapoznał Forstera z Hitlerem. Przyszły Führer niezwykle cenił Forstera, co przyspieszyło również jego karierę polityczną. Podobała mu się zwłaszcza fanatyczna wręcz lojalność i bezgraniczne uwielbienie, jakim darzył go Forster. W 1928 r. ten faworyt Hitlera awansował już na szefa okręgu NSDAP w Środkowej Frankonii, a w 1930 r., w wieku zaledwie 28 lat wybrano go na deputowanego do Reichstagu. W tymże roku Forster został też mianowany gauleiterem Gdańska, gdzie szybko doprowadził do rozbudowy struktur tamtejszej NSDAP. Pomimo niewątpliwych zdolności organizatorskich, Forster swoim brakiem wykształcenia i średnią inteligencją nie różnił się znacząco od profilu typowego przywódcy hitlerowskiego.

Albert Forster. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

Albert Forster przemawia podczas manifestacji przed Dworem Artusa w Gdańsku, 11 sierpnia 1939 r. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

Tym, co wyróżniało Forstera spośród innych namiestników na ziemiach wschodnich, była jego „intymna” relacja z Führerem. Powiadano, że wolno mu było przeszkadzać Hitlerowi nawet podczas kąpieli. Impulsywny Forster afiszował się ze swoją więzią z Hitlerem do przesady, często powołując się w swych zarządzeniach na wodza, nawet jeśli ten nie miał o nich pojęcia.

Gauleiter NSDAP w Wolnym Mieście Gdańsku (1933-1939)

Po zdobyciu władzy w Niemczech przez Hitlera w styczniu 1933 r., Forster zintensyfikował politykę zmierzającą do zwycięstwa ruchu nazistowskiego w Wolnym Mieście Gdańsku i włączenia go bezpośrednio do Rzeszy. Wraz z uzyskaniem absolutnej większości w gdańskim Volkstagu w wyborach z 28 maja 1933 r., Forster przystąpił do infiltracji administracji miasta i obsadzania urzędów zaufanymi ,,starymi towarzyszami walki". Jego rządy w Gdańsku stanowiły zapowiedź tego, co działo się później w nowym Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie (*Reichsgau Danzig-Westpreußen*) po 1939 r. Bezwzględna polityka Forstera jeszcze przed wojną ujawniła swoje złowieszcze oblicze w takich działaniach, jak zakaz działania opozycyjnych partii, „ujednolicenie" życia publicznego, prześladowanie, grabież i wypędzenie Żydów, szykany wobec polskiej mniejszości oraz uzbrajanie hitlerowskich bojówek paramilitarnych. Na terenie Gdańska, czyli rzekomej „forpoczty Rzeszy" na Wschodzie, „walka narodowościowa" skierowana przeciwko ,,obcym etnicznie" stopniowo nabierała zbrodniczych kształtów oraz określała politykę miejscowych władz. Ostatnim aktem opanowania Gdańska przez narodowych socjalistów było mianowanie Forstera przez tamtejszy Senat na zwierzchnika wolnego miasta (*Staatsoberhaupt der Freien Stadt Danzig*), co nastąpiło tuż przed wybuchem II wojny światowej, a mianowicie 23 sierpnia 1939 r.

Wizyta Adolfa Hitlera w Gdańsku i na Westerplatte, 19 września 1939 r. Gauleiter Albert Forster wręcza w budynku siedziby okręgu NSDAP Adolfowi Hitlerowi znalezioną pod Gdańskiem urnę twarzową. U dołu nadrukowany podpis w j. niemieckim ("Gauleiter Forster w siedzibie okręgu [NSDAP] wręcza Wodzowi [Adolfowi Hitlerowi] prehistoryczną germańską urnę twarzową, znalezioną koło Gdańska"). Z niemieckiego albumu propagandowego *Danzigs*

***Befreiung*. Fot. z zasobu IPN**

Ekshumacje ofiar zamordowanych przez Niemców w 1939 r. w Piaśnicy, 1946 r. Zwłoki wydobyte z mogił leżące na ziemi. Fot. z zasobu IPN

1939, Albert Forster przemawiający z mównicy (miejsce nieznane). Fot. z zasobu IPN

Ocenia się, że w latach 1939-1945 na terenie okręgu Forstera zamordowano od 52 794 do 60 750 ludzi (większość zginęła w pierwszych miesiącach okupacji), do tego dochodzi ok. 65

tys. ofiar obozu w Stutthofie.

Okręg Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie i kara za zbrodnie

Po agresji Niemiec na Polskę i inkorporowaniu Gdańska do Rzeszy 1 września 1939 r., Forster przez krótki czas z rozkazu Hitlera pełnił obowiązki szefa administracji cywilnej Gdańska, a następnie Okręgu Wojskowego Prusy Zachodnie. 26 października tegoż roku, kiedy skończył się zarząd wojskowy na ziemiach okupowanych, Hitler mianował Forstera namiestnikiem Rzeszy, zapewniając mu jednocześnie „swoją osobistą opiekę". Jego okręg składał się z rejencji gdańskiej, bydgoskiej i kwidzyńskiej. Tym, co wyróżniało Forstera spośród innych namiestników na ziemiach wschodnich, była jego „intymna" relacja z Führerem. Powiadano, że wolno mu było przeszkadzać Hitlerowi nawet podczas kąpieli. Impulsywny Forster afiszował się ze swoją więzią z Hitlerem do przesady, często powołując się w swych zarządzeniach na wodza, nawet jeśli ten nie miał o nich pojęcia. Realizując bezwzględnie nazistowską „walkę etniczną", tzn. eksterminację reprezentantów polskich elit (akcja „Inteligencja"), politykę germanizacji (szczególnie poprzez masową rejestrację miejscowej ludności na ,,niemiecką listą narodowościową"), niszczenie polskiej kultury, a także deportacje Polaków oraz Żydów do Generalnego Gubernatorstwa, Forster okazał się gorliwym wykonawcą wytycznych swojego protektora. Doprowadził do powstania obozu koncentracyjnego Stutthof, do którego już od września 1939 r. kierowano Polaków i Niemców, a później także osoby innych narodowości. Od czerwca 1944 r. obóz ten pełnił ponadto funkcję ośrodka masowej zagłady ludności żydowskiej.

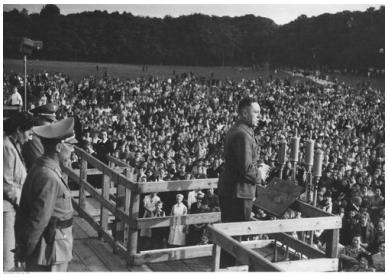

Albert Forster, gauleiter Gdańska, przemawia do zgromadzenia niemieckich kobiet, wrzesień 1939 r. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

Wizyta Adolfa Hitlera w Gdańsku i na Westerplatte, 19 września 1939 r. Hitler i gauleiter NSDAP w Gdańsku Albert Forster (w ciemnym skórzanym płaszczu, zwrócony bokiem) na terenie Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte słuchają raportu dowódcy pancernika "Schleswig-Holstein". U dołu nadrukowany podpis w j. niemieckim ("Führer zwiedza miejsce walk na Westerplatte"). Z niemieckiego albumu propagandowego *Danzigs Befreiung*. Fot. z zasobu IPN

Pokłosie niemieckiego terroru na Pomorzu Gdańskim w latach 1939-1940, można by rzec liczba ofiar ,,zbrodni pomorskiej", przekracza nawet skalę mordu katyńskiego. Narzędziami eksterminacji byli zwłaszcza członkowie paramilitarnej organizacji Selbstschutz, złożonej z miejscowych volksdeutschów, jednostek Einsatzgruppen IV i V (grup operacyjnych) SS i policji bezpieczeństwa, oddziału specjalnego SS ,,Wachsturmabteilung Eimann", Wehrmachtu, a także aparat partyjny oraz sądowy. Najbardziej znanym miejscem zbiorowych egzekucji była Piaśnica, zwana ,,Kaszubską Golgotą", niewielka wieś w okolicach Wejherowa, gdzie w pobliskim lesie w okresie od października 1939 r. do kwietnia 1940 r. śmierć poniosło od 12 do 14 tys. ludzi, głównie przedstawiciele pomorskiej inteligencji, ale również pacjenci niemieckich szpitali psychiatrycznych oraz osoby narodowości czeskiej i niemieckiej przywiezione ze starej Rzeszy. Ocenia się, że w latach 1939-1945 na terenie okręgu Forstera zamordowano od 52 794 do 60 750 ludzi (większość zginęła w pierwszych miesiącach okupacji), do tego dochodzi ok. 65 tys. ofiar obozu w Stutthofie. Forster, który w obawie przed Armią Czerwoną uciekł z Gdańska już w marcu 1945 r., został dwa miesiące później zatrzymany przez Anglików w Hamburgu i wydany niebawem Polsce. Najwyższy Trybunał Narodowy w Gdańsku skazał go w kwietniu 1948 r. za popełnione zbrodnie wojenne na karę śmierci, którą wykonano jednak dopiero 28 lutego 1952 r. w więzieniu mokotowskim w Warszawie. Przyczyny kilkuletniego odwlekania egzekucji Forstera nie są do końca

znane.

Albert Forster, gauleiter Gdańska, przemawia na mównicy; 1939 - 1940. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

Ekshumacje ofiar zamordowanych przez Niemców w 1939 r. w Piaśnicy, 1946 r. Odkopywanie

mogiły z niespalonymi zwłokami.

Fot. z zasobu IPN

COFNIJ SIĘ